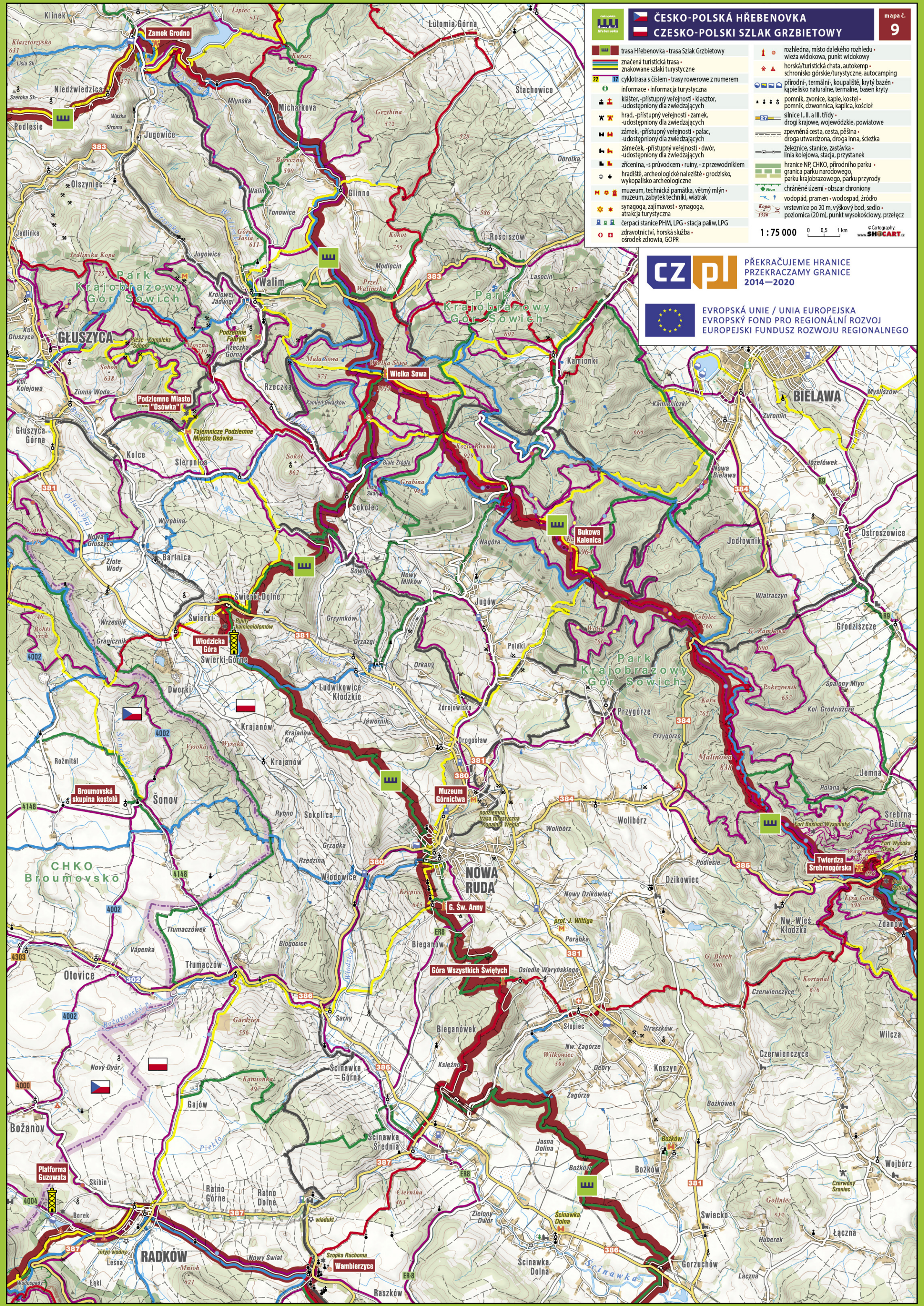

ČESKO-POLSKÁ HŘEBENOVKA
ČESKO-POLSKI SZLAK GRZBIETOWY

mapa č. **9**

trasa Hřebenovka - trasa Szlak Grzbietowy	rozhledna, místo dalekého rozhledu - věž, místo dalekého rozhledu - značená turistická trasa - znakované szlaki turystyczne
22 17 cyklotrasa s číslem - trasy rowerowe z numerem	Informace - informacja turystyczna
klášter, přístupný veřejnosti - kláštor, -udostępniony dla zwiedzających	hrád, přístupný veřejnosti - zamek, -udostępniony dla zwiedzających
zámek, přístupný veřejnosti - pałac, -udostępniony dla zwiedzających	zameček, přístupný veřejnosti - dwór, -udostępniony dla zwiedzających
zřícenina, s průvodcem - ruiny, - z przewodnikiem	hradisko, archeologické naleziště - grodzisko, wykopalisko archeologiczne
muzeum, technická památka, větrný mlýn - muzeum, zabytek techniki, wiatrak	synagoga, zajímavost - synagoga, atrakcja turystyczna
čerpací stanice PHM, LPG - stacja paliw, LPG	zdravotnictví, horská služba - ośrodek zdrowia, GOPR

rozhledna, místo dalekého rozhledu -
 věž, místo dalekého rozhledu -
 značená turistická trasa -
 znakované szlaki turystyczne

22 17 cyklotrasa s číslem - trasy rowerowe z numerem

Informace - informacja turystyczna

klášter, přístupný veřejnosti - kláštor, -udostępniony dla zwiedzających

hrád, přístupný veřejnosti - zamek, -udostępniony dla zwiedzających

zámek, přístupný veřejnosti - pałac, -udostępniony dla zwiedzających

zameček, přístupný veřejnosti - dwór, -udostępniony dla zwiedzających

zřícenina, s průvodcem - ruiny, - z przewodnikiem

hradisko, archeologické naleziště - grodzisko, wykopalisko archeologiczne

muzeum, technická památka, větrný mlýn - muzeum, zabytek techniki, wiatrak

synagoga, zajímavost - synagoga, atrakcja turystyczna

čerpací stanice PHM, LPG - stacja paliw, LPG

zdravotnictví, horská služba - ośrodek zdrowia, GOPR

1:75 000 0 0.5 1 km © Cartography: **SHOCART**.cz

**PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKARCZAMY GRANICE
2014–2020**

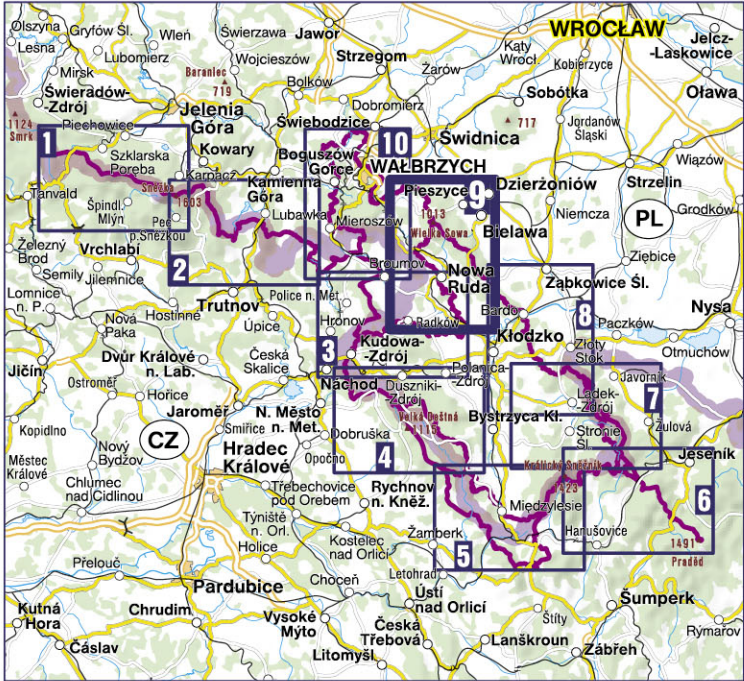
**EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO**

Od Jizerských hor až po Jeseníky, přes hranice čtyř krajů a dvou států, vede již od počátku 20. století trasa Hřebenovky. Situována je do česko-polského pohraničí, kde se nachází řada významného přírodního bohatství jako jsou horské masivy Krkonoš, Broumovska, Sovích hor, Bystrických hor, Orlických hor, Jeseníků apod. V letech 2018 až 2021 byl osmnácti partnery z obou stran hranice pod vedením Euroregionu Glacensis zrealizován projekt „Česko-polská Hřebenovka – východní část“, jehož prostřednictvím došlo nejen k novému vyznačení celé trasy, ale také k vybudování nových turistických cílů. Vzniklo celkem deset rozhleden a vyhlídek spolu s parkovací infrastrukturou, dvě nová informační centra a také nová přístupová stezka na rozhledny. Česká republika byla s Polskem nově propojena dřevěným mostem přes Divokou Orlici v blízkosti putovního místa Neratov v Orlických horách. Výsledkem tohoto rozsáhlého projektu je snaha o zvýšení zájmu o přírodní, kulturní a historické zajímavosti česko-polského pohraničí.

Od počátku XX wieku od Gór Izerskich aż po Jesioniki, przecinając granice czterech województw i dwóch państw, prowadzi trasa Szlaku Grzbietowego. Znajduje się na terenie polsko-czeskiego pogranicza, na terenie którego można znaleźć wiele bogactwa przyrodniczego: Karkonosze, region Broumovsko, Góry Sowie, Góry Bystrzyckie, Góry Orlickie, Jesioniki itd. W latach 2018–2021 osiemnastu partnerów z obu krajów pod patronatem Euroregionu Glacensis zrealizowało projekt „Polsko-Czeski Szlak Grzbietowy – część wschodnia“, dzięki któremu ponownie wytyczono całą trasę oraz zbudowano nowe atrakcje turystyczne. W sumie powstało dziesięć wież i punktów widokowych wraz z infrastrukturą parkingową, dwie nowe informacje turystyczne oraz nowa ścieżka prowadząca do wieży widokowej. Czechy z Polską połączył drewniany most przez Dziąą Orlicę zlokalizowany w pobliżu miejsca pielgrzymkowego Neratow w Górach Orlickich. Celem tego obszernego projektu jest zwiększenie zainteresowania atrakcjami przyrodniczymi, kulturowymi oraz historycznymi na polsko-czeskim pograniczu.

Broumovská skupina kostelů | Broumovska grupa kościołów

Kostely tzv. „broumovské skupiny“ byly na území klášterního panství postaveny podle plánů Kryštofa Dientzenhofera a jeho syna Kiliána Ignáce ze začátku 18. století. Bezespору lze říci, že jsou právem považovány za barokní perly regionu a každý kostel je architektonickým skvostem. Všechny kostely vznikly v poměrně krátkém časovém rozmezí mezi lety 1709–1743.

Kościoły tzw. „grupy broumowskiej“ zostały wzniesione na włościach klasztornych według projektu Krzysztofa Dientzenhofera i jego syna Kiliana Ignacego z początku XVIII wieku. To bezsprzecznie regionalne perły baroku, a każdy kościół to wręcz architektoniczny skarb. Wszystkie świątynie zbudowano w dość krótkim czasie, w latach 1709–1743.

Bukowa Kalenica

Na úbočích hory Kalenica (964 m n. m.) se rozprostírá zakrslý bukový les – rezervace pojmenovaná „Bukowa Kalenica“. Zahhrnuje samotný les, ale také lesní terén s celkovou plochou 28,78 ha a byla založena za účelem ochrany mnoha vzácných druhů chráněných rostlin a přirozených lesních stanovišť. Můžete zde mj. najít lýkovec jedovatý, lilii zlatohlavou a kýchavici zelenokvětou. Na vrcholu Kalenice byla v roce 1933 vybudovaná kovová rozhledna vysoká 20 m.

Na zboczach Kalenicy (964 m n. p. m.) położony jest skarłowaciały las bukowy – rezerwat, który nosi nazwę „Bukowa Kalenica“. Obejmuje on las oraz grunty leśne o łącznej powierzchni 28,78 ha, utworzony został dla ochrony wielu rzadkich gatunków roślin ochronnych oraz naturalnych zbiorowisk leśnych. Spotkać tu można m.in. wawrzynka wilczelyko, liliję złotogłów oraz ciemiejącę zieloną. Na szczycie Kalenicy zbudowana w 1933 roku metalowa wieża widokowa o wysokości 20 m.

Hora Sv. Anny | Góra Św. Anny

Hora sv. Anny (647 m n. m.) je vrchol v jihozápadním Polsku, v oblasti Středních Sudet, v pásmu pahorkatiny Wzgórza Włodzickie. Nachází se v jižní části města Nowa Ruda, v severozápadní části pahorkatiny. Na vrcholku hory se tyčí rozhledna obdélníkového půdorysu s rozměry 5,9 × 4,3 m, jejíž celková výška je 22,83 m.

Góra Św. Anny (647 m n. p. m.) szczyt w południowo-zachodniej Polsce w Sudetach Środkowych, w paśmie Wzgórz Włodzickich. Wzniesienie położone jest w południowej części Nowej Rudy, w północno-środkowej części Wzgórz Włodzickich. Góra zwieńczona jest wieżą widokową na planie prostokąta o wymiarach 5,9 m × 4,3 m, a jej całkowita wysokość wynosiła 22,83 m.

Hora Věech svatých |

Góra Wszystkich Świętych

Vyvýšenina (648 m n. m.) vypínající se nedaleko města Ślupiec, ve středozápadní části pahorkatiny Wzgórza Włodzickie, jiho-východně od centra města Nowa Ruda. Jedná se o kopulovitou vyvýšeninu s poměrně strmými svahy a s výrazným, obnaženým vrcholkem, který je z velké části pokryt loukami. Na vrcholku se nachází kamenná kruhovitá rozhledna vysoká 15 m.

Wzniesienie (648 m n. p. m.) położone jest niedaleko Ślupca, w północno-środkowej części Wzgórz Włodzickich, na południowy wschód od centrum Nowej Rudy. Jest to kopulaste wzniesienie o dość stromych zboczach, z wyraźnie zaznaczonym, odsłoniętym wierzchołkiem, w większości pokrytym łąkami. Na szczycie znajduje się kamienna, okrągła wieża widokowa o wysokości około 15 m.

Hornické muzeum Nowa Ruda | Muzeum Górnictwa Nowa Ruda

Podzemní turistická trasa „Uhelný důl“, jejíž délka v podzemní části činí 750 m, se nachází v areálu nejstaršího uhelného dolu v Polsku – Dolu Nowa Ruda. Kromě důlních prostor na vás čekají: ražení historických mincí, výprava na odval pro poklad, projížďky důlním vozíkem, filmy o hornících a expozice hornických památek.

Podziemna Trasa Turystyczna „Kopalnia Węgla“ licząca 750 m części podziemnej, zlokalizowana jest na terenie najstarszej w Polsce kopalni węgla „Nowa Ruda“. Oprócz podziemi na powierzchni czekają na nas: wybicie pamiątkowej monety, wyprawa do haldy po skarb, przejażdżki wozem taborowym, filmy o górnikach oraz ekspozycje górniczych pamiątek.

Hrad Grodno | Zamek Grodno

Hrad Grodno se nachází v Sovích horách, na vrcholu hory Choina, která se tyčí nad malebným Bystrickým jezerem, nad nímž byl zavěšen nový, krásný most. Dolní nádvoří hradu Grodno je volně přístupné. Turistická trasa pak vede horním hradem a je možné ji absolvovat pouze s průvodcem, který je v ceně vstupenky. Cizinci si mohou vypůjčit audioprůvodce.

Zamek Grodno położony jest w Górach Sowich, na szczycie góry Choina wznoszącej się nad malowniczym Jeziorem Bystrzyckim, nad którym zawieszono nowy, ładny most. Dziedzinić dolny Zamek Grodno jest dostępny bezpłatnie, trasa turystyczna prowadzi

po zamku górnym i można ją przechodzić tylko z przewodnikiem, który jest wliczony w cenę biletu. Osoby obcojęzyczne mogą wypożyczyć audioprzewodnik.

Podzemní město Osówka

Podziemne Miasto Osówka

V době 2. světové války Němci v okolí města Gluszyca v Dolním Slezsku zahájili výstavbu rozsáhlého systému podzemních štol a pozemních staveb. Za krátkou dobu vznikly přibližně 2 km podzemních jam, prostor a hal. V roce 1944 začala výstavba bunkrů na povrchu. Objekt byl součástí výstavby obrovského projektu Obr realizovaného v Sovích horách. Objekt je zahalen tajemstvím, protože do dnešní doby nebyly nalezeny dokumenty související s výstavbou objektu. Předpokládá se, že po ukončení měl objekt sloužit jako hlavní stan pro velitele Třetí říše nebo zde měla být zbrojní továrna na wunderwaffe nebo laboratoí k výrobě atomové bomby. Nyní je návštěvníkům zpřístupněna podzemní i nadzemní část. V podzemní části lze vidět betonové strážnice, obrovské haly a chodby vybetonované v roce 1944. Jedná se o obrovské prostory vyražené v rulové skále. Během procházky turistickou stezkou nad podzemní částí můžete zhlédnout základy elektrárny, železniční rampu, pozůstatky stavebních materiálů a obrovský bunker centrálního veličící místa.

W czasie II WŚ na Dolnym Śląsku w okolicy miejscowości Gluszyca Niemcy rozpoczęli budowę ogromnego systemu podziemnych sztolni i budowli naziemnych. Przez krótki okres czasu powstało ok 2 km podziemnych wyrobisk, pomieszczeń i hal. W 1944 r. rozpoczęto budowę bunkrów na powierzchni ziemi. Obiekt wchodził w skład budowy ogromnego projektu Olbrzym w Górach Sowich. Tajemnica obiektu tkwi w tym, że do dnia dzisiejszego nie odnaleziono dokumentów związanych z budową obiektu. Przypuszcza się, że obiekt po ukończeniu prac miał służyć na kwaterę dowódców III Rzeszy lub miał być fabryką zbrojeniową nad wunderwaffe albo laboratorium do produkcji bomby atomowej. Obecnie można zwiedzać część podziemną i naziemną. W części podziemnej można zobaczyć betonowe wartownie, ogromne hale i korytarze wybetonowane w 1944 roku. Ogromne przestrzenie wykuto w skale gnejsowej. Podczas wędrowki po szlaku turystycznym nad podziemiami zobaczyć można fundamenty elektrowni, rampę kolejową, pozostałości materiałów budowlanych oraz ogromny bunker centralnego punktu dowodzenia.

Stříbrnohorská pevnost |

Twierdza Srebrnogórska

Pevnost Stříbrná hora je unikátním objektem zařazeným do kulturního dědictví Evropy a je jednou z největších atrakcí Dolního Slezska. Na rozkaz pruského krále Frederika II. byly ve druhé polovině 18. století vybudovány pevnůstky, které strážily Stříbrný průsmyk (Srebrna Przełęcz). Centrálním obranným bodem pevnosti je pevnůstka „Donžon“, která spolu s pomocnými baštami a bateriemi, které ji obklopují, vznikla na vyvýšeninách hlavního hřebenu Sovích hor. Na druhé straně průsmyku, již v samotném pásmu Bardských hor (Góry Bardzkie) vznikla pevnost „Ostróg“. Celek tvoří mohutnou pevnost, která v roce 1807 zadržela napoleonská vojska. Pevnost byla zcela soběstačná a mohla být obléhána až 6 měsíců bez potřeby dodávek zásob zvenčí.

Twierdza Srebrna Góra jest unikatowym obiektem w skali dziedzictwa kulturowego Europy i jedną z najważniejszych atrakcji Dolnego Śląska. Z rozkazu króla pruskiego Fryderyka II, w drugiej poł. XVIII w. wybudowano forty strzegące Srebrnej Przełęczy. Centralnym punktem obronnym twierdzy jest fort „Donżon“, który wraz z oblegającymi go bastionami pomocniczymi i bateriami powstał na wzniesieniach głównego grzbietu Gór Sowich. Po drugiej stronie przełęczy, już w paśmie Gór Bardzkich stanął fort „Ostróg“. Całość tworzy potężną warownię, która zatrzymała wojska napoleońskie w 1807 roku. Fort był samowystarczalny i mógł być oblegany przez około 6 miesięcy bez dostaw zaopatrzenia z zewnątrz.

Vambeřice | Wambierzyce

Vambeřice jsou vesnice spadající do obce Radków na úpatí Stolových hor. Obec má 905 obyvatel a svým tvarem připomíná malé městečko s centrálním náměstíčkem. Prvními osadníky Vambeřic byli tkalci přivedení z oblasti dnešního západního Německa. Jedním z nich byl jistý Adalbert a právě podle jeho jména byla obec nazvána Albendorf. Polský název Wambierzyce navazuje na české jméno Vambeřice.

Legendistické záznamy týkající se počátků kultu ve Vambeřicích pocházejí z přelomu 12. a 13. století. Tehdy se měla Janovi z Ratna zjevit Panna Marie s Jezulátkem. Podle mariánského příkazu měl rolník vytesat její podobiznu a umístit ji v dutině nedaleko rostoucí lípy. Od té chvíle začaly ke stromu směřovat skupiny prvních poutníků. Legenda zmiňuje také nevidomého Jana z Raszkowa, kterému se na tomto místě vrátil zrak. Po tomto zázraku byl na místě dnešní baziliky postaven kamenný oltář a křtelnice.

Dne 17. srpna 1980 kardinal Stefan Wyszyński, primas polský, korunoval sošku Matky Boží na vambeřickou Královnu rodin. V roce 2012 byla ukončena první etapa prací na renovaci vambeřické baziliky. Dávny lesk opět získaly mj. některé kaple, ambity a schodiště baziliky.

Wambierzyce to wieś w gminie Radków u podnóża Gór Stołowych. Miejscowość liczy 905 mieszkańców i swoim kształtem przypomina małe miasteczko z centralnym ryneczkiem. Pierwszymi osadnikami w Wambierzycach byli sprowadzeni z obszaru dzisiejszych zachodnich Niemiec tkacze. Jednym z nich był niejaki Adalbert i to właśnie od jego imienia miejscowość nazwano Albendorf. Polska nazwa Wambierzyce nawiązuje do czeskiej nazwy Vambeřice.

Legendarne zapiski dotyczące początków kultu w Wambierzycach pochodzą z przełomu wieków XII i XIII. Wówczas to Janowi z Ratna ukazać się miała Matka Boska z Dzieciątkiem. Wedle maryjnego polecenia chłop miał wyrzeźbić jej wizerunek i umieścić w dziupli rosnącej opodal lipy. Od tego momentu pod drzewo zaczęły ściągać grupy pierwszych pielgrzymów. Legenda wspomina również niewidomego Jana z Raszkowa, który w tym miejscu odzyskał wzrok. Po tym cudzie w miejscu dzisiejszej świątyni ustawiono kamienny ołtarz i chrzcielnicę. W dniu 17 sierpnia 1980 roku prymas Polski kardynał Stefan Wyszyński koronował figurkę Matki Boskiej na Wambierzycką Królową Rodzin. W 2012 r. zakończony został pierwszy etap prac renowacyjnych bazyliki wambierzyckiej. Dawny blask odzyskały m.in. część kaplic, kruzganki i schody bazyliki.

Velká Sova | Wielka Sowa

Velká Sova (1015 m n. m.) je vrchol v Sovích horách na území Dolnoslezského vojvodství. Je to nejvyšší hora celého pásma, a právě proto je také zařazena do Koruny polských hor. Na jejím vrcholku stojí 25 metrů vysoká rozhledna postavená v letech 1905–1906 z betonových bloků. Na úbočích hory jsou vybudovány dvě turistické chaty.

Wielka Sowa (1015 m n. p. m.) to szczyt znajdujący się w Górach Sowich w województwie dolnośląskim. Jest to najwyższa góra w całym paśmie, dlatego też zaliczana jest do Korony Gór Polski. Na szczycie znajduje się 25 metrowa wieża widokowa wzniesiona w latach 1905–1906 z bloków betonowych, natomiast na zboczach góry usytułowane są dwa schroniska.

Vyhlídková plošina Guzowata |

Platforma Guzowata

Na hoře Guzowata (492 m n. m.) v obci Radków se nachází vyhlídka zvaná Platforma Guzowata, ze které se otevírají úžasná panoramata na vodní nádrží nacházející se v údolí a masiv Stolových hor. K vyhlídce se dostanete po asfaltové silnici, která vede z ul. Grunwaldzka nebo po lesní stezce, která sem vede od vodní nádrže.

Na Górze Guzowatej (492 m n. p. m.) w Radkowie znajduje się punkt widokowy Platforma Guzowata, z której roztacza się malownicza panorama na niżej usytuowany zalew i masyw stolowogórski. Do platformy można się dostać drogą asfaltową prowadzącą od ul. Grunwaldzkiej oraz ścieżką leśną prowadzącą od Zalewu.

Włodzicka Góra

Włodzicka Góra (757 m n. m.) je nejvyšší hora pahorkatiny Wzgórza Włodzickie v oblasti Středních Sudet. Nachází se v blízkosti obce Świerki. Můžete k ní dojet autem směrem od města Wałbrzych, přes obec Gluszyca nebo směrem od města Nowa Ruda přes obec Ludwikowice Kłodzkie. V roce 2018 byla vybudována nová rozhledna. Stavební materiál i celkový vzhled věže měly navazovat na její původní vzor z roku 1921. Při výstupu na vyhlídkovou terasu nacházející se ve výšce 15 metrů musíte zdolat 50 schodů.

Włodzicka Góra (757 m n. p. m.), to najwyższy szczyt Wzgórz Włodzickich położonych w Sudetach Środkowych. Wzniesienie znajduje się w pobliżu miejscowości Świerki. Można tu dojechać samochodem od strony Wałbrzycha przez Gluszczyce lub od strony Nowej Rudy przez Ludwikowice Kłodzkie. W 2018 roku wzniesiono nową wieżę. Zarówno budoolec, jak i wygląd wieży miały nawiązywać do pierwowzoru z 1927 roku. Aby wejść na taras widokowy ulokowany na wysokości 15 metrów, należy pokonać 50 schodów.

